

Bestaanszekerheid: dat raakt alles?

Inleiding

Bestaanszekerheid is een hele brede term, die veel gebruikt wordt. In de propositie *De winst van het sociaal domein* van de VNG wordt voorgesteld om de aanpak van drie maatschappelijke opgaven in samenhang te bezien: herstellen van bestaanszekerheid, gezond leven makkelijker maken en kansengelijkheid vergroten. Het herstellen van bestaanszekerheid is hierbij een basis om gezonder te kunnen leven.

De vier pijlers op een rij¹:

1. Inkomenszekerheid: inwoners hebben zekerheid op voldoende en voorspelbaar inkomen om in hun levensonderhoud te voldoen. Onder financiële bestaanszekerheid wordt verstaan: voldoende inkomen voor elementaire behoeften van levensonderhoud, voldoende inkomen voor maatschappelijke participatie, voldoende financiële buffers om tegenvallers op te vangen en omgang met schulden.²
2. Werkzekerheid: inwoners hebben de zekerheid om door betekenisvol werk en zinvolle dagbesteding mee te kunnen doen in de maatschappij.

¹ Uit *Bestaanszekerheid als belofte. Naar een lokale agenda bestaanszekerheid* VNG, maart 2023

² Uit *Een zeker bestaan. Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum. Rapport I* van Commissie Sociaal Minimum, juni 2023

3. Menselijke maat: overheid benadert burgers vanuit vertrouwen en empathie en sluit aan bij de situatie van inwoners. Hiermee geven we inwoners de zekerheid dat ze gesteund worden door de overheid wanneer dat nodig is.

4. Basisvoorzieningen wonen en zorg: het hebben van een plek om te wonen en goede zorg zijn basale zekerheden om te kunnen werken en leven.

Hoe doen we dit in Zwolle?

Op dit moment wordt ook gewerkt aan een nieuwe koers Sociaal Domein, als opvolger van der Hervormingsagenda. Bestaanszekerheid komt ook hierin terug. In Zwolle werken we al jarenlang aan bestaanszekerheid, maar zien we dat de context verandert. Binnen de bestaande aanpak zijn diverse regelingen uitgebreid en aangepast, worden nieuwe aanpakken ontwikkeld (Doorbraakmethode, innovatielab, warm thuis). Er wordt gewerkt aan een stadspas en aan de toegankelijkheid van regelingen. Daarnaast stellen we nog een aantal korte termijn acties voor, die ondersteunend zijn aan de reguliere inzet. Daarnaast maken we de beweging naar de lange termijn: wat is samen met de stad het perspectief op bestaanszekerheid en hoe werken we daar in samen.

Dit raakt veel aspecten. Hoe definiëren we:

Waar zijn we wel van?

Waar zijn we niet van?

-> fix fuik³; we kunnen & willen het niet alleen

Waar kan je aan denken?

Het blijft abstract. Daarom hieronder een aantal instrumenten waar je aan kunt denken:

³ Uit *Voorbij de crisis in coronatijd* van VNG, juni 2022:

(....) de overheid als belangrijkste, zo niet als de enige actor wordt gezien om de opgesomde problemen op te lossen. Naast dat weinig gemeenten zich een allesomvattende aanpak kunnen permitteren, is het ook niet nodig en evenmin wenselijk om in deze fix fuik terecht te komen. Een eerste probleem met de fix fuik is dat het geen oog heeft voor het vele dat al vanzelf gaat. (...). Een tweede reden om uit de fix fuik te blijven is dat er een veel rijker en kansrijker beeld van de gevolgen ontstaat als naast de schade ook de opbrengsten in beeld worden gebracht. (...)Tot slot, leidt een aanpak van alles ook vaak tot een heleboel net niet helemaal aanpakken. Prioriteren is niet alleen vaak een noodzaak ingegeven vanuit schaarste, maar een inherente waarde om zo gericht het verschil te kunnen maken.

Toelichting (in willekeurige volgorde)

Landelijke strategie: een gezamenlijk geluid

De VNG (en Divosa) heeft met de propositie sociaal domein en de nadere uitwerkingen een gerichte landelijke propositie. Het is belangrijk om hierin ook de krachten te bundelen en op verschillende tafels hetzelfde geluid te laten horen. Ook diverse lokale partners hebben relatie met het rijksbeleid. De huidige inzet, met in de afgelopen paar jaren ongekende inzet qua corona- en energiecompensatie, is niet houdbaar. Dit geldt zowel financieel als ook in de uitvoering. Dit vraagt om fundamentele keuzes. Deze gezamenlijk onder woorden brengen, helpt om de keuzes te maken.

Bril van bestaanszekerheid - meerjarige beschikkingen

Als je bestaanszekerheid mee laat wegen als perspectief bij beleidskeuzes, dan komen er nieuwe afwegingen. Een aantal voorbeelden van een extra perspectief op bestaand beleid:

- Er zijn diverse beleidsterreinen, waarbij gemeentelijke beleidskeuzes voor financiële consequenties voor inwoners zorgen. Welke inwoners worden hierdoor geraakt? Hoe hangt dit samen met het armoedebelief? De trendrapportage Sociaal Domein biedt hierin ook een meerjarig perspectief. Komen we tot andere afwegingen als we het perspectief bestaanszekerheid mee laten wegen?
- We geven op diverse terrein jaarlijks een beschikking af. Het invoeren van meerjarige beschikkingen biedt meer zekerheid (en vergroot de voorspelbaarheid). Nu beoordelen we vooral vanuit de inhoud; brengt het perspectief bestaanszekerheid andere overwegingen?
- Flexwonen vergroot het aantal (tijdelijke) woningen, waardoor er in de toekomst meer woningen zijn bij actuele vraagstukken (bestaanszekerheid vergroot). Tegelijkertijd: de onzekerheid van een tijdelijk contract kan ook leiden tot bestaansonzekerheid.

Omgaan met bestaansonzekerheid

De onvoorspelbaarheid neemt toe. En daarmee ook onzekerheden. Het vraagt dus ook om skills om te kunnen met onzekerheid.

Voorspelbaarheid vergroten – Armoedeval

Inwoners met een laag inkomen hebben momenteel een onvoorspelbaar inkomen. Veel regelingen zijn tijdelijk en/ of de voorwaarden veranderen en/ of je weet je inkomen nog niet dus je weet ook niet of je er een beroep op kunt doen. De voorspelbaarheid van het inkomen moet omhoog om vooruit te kunnen kijken. De regels moeten eenduidig, begrijpelijk en kenbaar zijn. Inwoners moeten kunnen vertrouwen op bestaande afspraken en weten wat hun rechten en plichten zijn en zekerheid hebben over wat er gebeurt als er veranderingen optreden in hun persoonlijke situatie. Dit korte termijnperspectief maakt dat inwoners belemmerd worden in het maken van belangrijke levenskeuzes, zoals bijvoorbeeld meer gaan werken. Het is moeilijk te overzien wat de consequenties zijn van dergelijke keuzes. Het stelsel heeft baat bij meer voorspelbaarheid.

Een vast aanspreekpunt kan hierin ook helpend zijn.

Van inkomen naar uitgaven

De energiecrisis liet zien, dat het lang niet altijd om het inkomen gaat, maar dat ook de (structurele) vaste lasten al jaren stijgen. Met Warm Thuis hebben we op de korte termijn een instrument om huizen te verbeteren en daarmee de lasten te verlagen. Betaalbare energie om de langere termijn blijft een aandachtspunt.

Toegankelijkheid vergroten

Naast het vergroten van de bekendheid van allerlei verschillende regelingen, gaat het ook om de toegankelijkheid te vergroten. Een eerste stap wordt gemaakt met het kindloket. Dit sluit ook aan bij ervaringen uit diverse klantreizen: de informatie en het aanvragen kan minder versnipperd. Wellicht kan het debat rond de stadspas hier een rol in vervullen.

Menselijke Maat/ uitvoerbaarheid

Het programma Menselijke Maat is in ontwikkeling. Het thema bestaanszekerheid is daarin één van de prioriteiten.

Voldoende betaalbare woningen

Betaalbaar wonen is een cruciale randvoorwaarde voor een zeker bestaan. Geen (betaalbare) woonruimte zorgt voor stress en grotere sociale kosten. Er is veel aandacht voor het bouwen van extra (betaalbare) woningen in het programma Wonen & Zorg en binnen het beleidsterrein Wonen. Er wordt gewerkt aan nieuwe woonvormen en het creëren van extra betaalbare woonruimte in een markt die stevig onder druk staat.

[Vervolg](#)

Zoals in de informatienota opgenomen geven we in het najaar met de stad vervolg aan bestaanszekerheid op langer termijn.